Vad kommer den somaliska extrainvandringen att kosta?

Jan Tullberg

Det talas ofta om humankapital och invandrarna sägs utgöra det humankapital som Sverige behöver. Det är ett påstående i allmänna ordalag som inte preciseras eller underbyggs. I ett seröst nationalekonomiskt perspektiv utgör människor inte endast en resurs, utan tär också på resurserna. Det importerade humankapitalet är inte bara berikande utan även kostnadskrävande. Inte minst finns det en utspädningseffekt; tillgångar som lägenheter, lediga jobb och platser i sjukvården skall fördelas på fler personer. Invandring kan leda till ett överskott om de inkommande arbetar i hög utsträckning, men om detta inte sker så leder den till en standardsänkning.

Sverige lider inte av att ha för få personer i den potentiella arbetskraften, utan av att för få i den potentiella arbetskraften faktiskt arbetar. Ytterligare invandring av individer med låg eller ingen utbildning som ställs utanför arbetsmarknaden leder till att sysselsättningskvoten sjunker. Ofelbart ökar detta de ekonomiska och sociala problemen. En invandrare medför inte bara ekonomiska effekter det år han kommer, utan än mer väsentligt är vad som kan förväntas i ett längre perspektiv. Framtida kostnader kan dock från en politikers perspektiv ses som ett ansvar för en annan regering än den nuvarande. Det politiska etablissemanget känns inte vid de ekonomiska konsekvenserna på annat sätt än att de anser sig vara ödmjuka genom att tillstå att integrationen inte går så bra. Kort sagt, invandringen skall egentligen inte kosta något, men bristen på integration kan kosta stora pengar.

Kan man då mäta kostnaden för en person som inte är integrerad på arbetsmarknaden? Offentliga utredare har presenterat kostnaden för en person som försörjs av allmänna medel utan att själv bidra med arbete och skatter. Expertisen undviker generellt sådana beräkningar, men för att motivera mer pengar till integrationsprojekt kan undantag göras. I en utredning av f.d. folkpartiledaren Maria Leissner (2010:55), anges kostnaden för en person som aldrig under sitt liv bidrar till sin egen försörjning till 14 miljoner kr. Den siffran bygger på en kalkyl av ekonomerna Nilsson och Wadeskog. Sysselsättningsandelen bland romer är mycket låg, ca 20 procent, trots en lång tids integrationsansträngningar. Den kalkylerade totalkostnaden i SOU-utredningen (s 547) för dåligt integrerade romer i Sverige blev 14 mkr x

50 000 (antalet romer) x 0,80 (andelen icke-integrerade) = 560 miljarder kr. Detta är en kalkyl som förtjänar uppmärksamhet.

Denna typ av beräkningar kan förväntas vara relevanta för andra svårintegrerade grupper med en hög andel av vad man kallar "utanförskap" eller "economically inactive". Prognosen för somalier ser inte heller ljus ut. En studie från SCB 2010 redovisar sysselsättningssiffror för olika invandrargrupper. Sysselsättningskvoten för alla utrikes födda är 57 procent, dvs 25 procentenheter lägre än den för svenskar, 82 procent. Tittar man på siffror för invandrare efter hur länge de har varit i Sverige så förbättras sysselsättningsgraden med tiden, men också invandrare som varit minst 20 år i landet ligger väsentligt under den svenska befolkningen. Sysselsättningsnivån spjälkas enligt såväl ursprungsland som enligt tid i Sverige vilket ger en mer preciserad bild. Sysselsättningsnivån för somalier förbättras också för grupper med längre tidslängd i Sverige, men siffrorna ligger omkring 20 procentenheter lägre än det generella genomsnitten för invandrare som varit en motsvarande lång tid i Sverige. Somalierna kan rimligtvis förväntas få långsiktiga problem .

Vad är då en realistisk ekonomisk förväntan av den extra somaliska invandringen? Av de nya somalierna som beräknas komma till Sverige efter det att kraven för anhöriginvandring sänkts förefaller det realistiskt att en tredjedel kommer att försörja sig genom eget arbete och att två tredjedelar försörjs av svenska skattebetalare. En sysselsättningsgrad på 33 procent kan ses som pessimistisk, men är högre än idag, och väsentligt högre än för romer. Bättre, men fortfarande låga, sysselsättningssiffror för somalier i Minnesota på 55-60 procent är inte relevanta för Sverige med mindre än att man tänker sig en radikal omläggning av den svenska välfärdsstaten. Detta skulle kunna ske genom att införa starkare försörjningskrav parat med en legal låglönemarknad, vilket kan absorbera den stora gruppen lågproduktiva som inte efterfrågas vid höga lönenivåer. Rimligtvis kommer flera av dessa "svenskförsörjda" att ge vissa bidrag, men en del av de "självförsörjande" kommer inte att vara så fullt ut.

Räknat på 14 miljoner per person och 18.000 personer (2/3 av en prognostiserad extrainvandring av 27.000 individer från Somalia) blir kostnaden 250 miljarder, ungefär vad vi betalar för hela Sveriges sjukvård under ett år. Den kostnaden kommer att spridas på många år, men till bilden hör också att flera svenska regeringar tidigare har tagit ett flertal invandringsbeslut som skattebetalarna betalar till under många år efter beslutet.

När beslutet om den extra somaliska invandringen presenterades våren 2012 så kopplades beslutet till ett extra anslag på 850 miljoner kronor. Den siffran kan skapa förvirring då den inte är i närheten av en trolig kostnad. Den utgör mer en grindslant för projektet. Det är viktigt att tänka på den långsiktiga kostnaden, inte bara första årets kostnader, för att förstå vilka åtaganden en regering ger sig in på. Man kan naturligtvis invända mot denna enkla kalkyl, men frågan blir i så fall varför man kommer till andra uppskattningar. Varje beslut av stor ekonomisk betydelse bör vara genomtänkt och bygga på resonemang som öppet redovisas för medborgarna. Att hänvisa till att man inte vet exakt vilken den faktiska kostnaden kommer att bli är både en truism och en smitning. Det är inte ansvarsfullt att undvika att diskutera totalkostnaden och endast notera separata delprojekt som betalas på löpande räkning där "notan blir vad den blir". Det är skäligt att kräva av politikerna att de presenterar en kostnadskalkyl. Någon måste betala och det kan inte bli några andra än de svenska skattebetalarna. Assar Lindbecks kommentarer i ekonomiekot om att Sverige inte är rustat för en stor invandring fungerar förhoppningsvis som en uppmaning till ekonomer att ge sig in på detta känsliga ämne med lite större frimodighet.